

Резюмета на научните трудове на доц. д-р Петър Делев,
представени за участие в конкурс
на Софийския университет „Св. Климент Охридски“
за професор по 2.2. История и археология (стара история),
ДВ 88/ 08.10.2013 г.

1. П. Делев. *История на племената в Югозападна Тракия през I хил. пр. Хр.* Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, под печат (хабилитационен труд).

Монографията представлява опит за изследване на историята на античните племена в географска област, определена условно като „Югозападна Тракия“ и включваща основно земите в поречията на Струма и Места, до Бистонското езеро на изток и до Долния Вардар (с Халкидическия полуостров) на запад. Изследването е разделено на две части. Първата включва географски преглед, посветен основно на античните топонимични реалии, и исторически преглед, проследяващ засвидетелстваните в изворите събития в областта от епохата на Троянската война до създаването на римската провинция Тракия. Във втората част са разгледани сведенията за историята на 54 отделни племена, подредени по азбучен ред. За някои от тях разполагаме с минимални сведения, други са изобщо съмнителни, но повече от половината са относително добре документирани в исторически план общности, оставили своя следа в историята на древния свят. За съжаление свидетелствата за историята на племената са крайно фрагментарни и непълни и пораждат внушителен брой спорни и неясни ситуации, предполагащи в много случаи и хипотетични и поливариантни решения. Сред важните въпроси от историята на племената в Югозападна Тракия незадоволително решени остават например тези за идентификацията на племената, засвидетелствани по нумизматически път и в писмените извори, и за етническата атрибуция на богатите некрополи от втората половина на VI и началото на V в. пр. Хр. в района на Термейския залив.

Събирането, систематизирането и анализа на изворовите сведения и досегашните мнения по многобройните аспекти на разглежданата проблематика вероятно само по себе си представлява съществен принос и не е предприемано досега в подобен формат. По много конкретни проблеми авторът е предложил свои оригинални идеи, хипотези и варианти за решения.

В раздела за *агрианите* нова е идеята за тяхната евентуална миграция от Пангейската област към Горна Струма около средата на V в. пр. Хр., която реабилитира оспорваното им присъствие в първия район. Добавени са нови аргументи и съображения към дискусиите за племенната им територия и етническата им принадлежност (тракийска или пеонска), както и за изчезването им от историческата сцена през късната елинистическа епоха. Още тук е упомената и възможността (развита по-подробно като хипотеза в раздела за дероните) за свързване на агрианите от изворите с известните единствено по своето мащабно и впечатляващо монетосечене дерони.

Внимателният прочит на всички сведения за *бесите* е довел до формулирането на нова концепция за техните територии. За разлика от разпространеното мнение, поставящо тези територии основно в Родопите (или в Родопите и западните дялове на Горнотракийската низина, или евентуално и в Старопланинската област), тук е наблегнато върху достатъчно ясно очертана в изворите зона, свързваща западната част на Горнотракийската низина с източната на басейна на Горна Струма през Ихтиманско и Самоковско, тоест през района между Рила и Витоша; тук е ситуирана и Птолемеевата стратегия Бесика. Обсъден е въпро-

сът за евентуално приписване на бесите (или на техни предшественици през класическата епоха) на анонимните сребърни и бронзови монети с изображение на сатир и менада (Тасоски тип), идея, изказвана вече и от други (Й. Юркува). Разгледани са и сведенията за прочутото беско светилище на Дионис; предлага се хипотезата за неговата локализация в Северозападните Родопи, там, където територията на бесите се е доближавала до тази на одрисите – евентуално в родопските ридове Къркария или Алабак или в по-високите хребети на Сюткя и Баташката планина на юг от Чепинското корито.

В раздела за *бисалтите* е оспорено разпространеното мнение за тяхното подчиняване от македонския цар Александър I Филелин в годините непосредствено след похода на Ксеркс; на базата на уточнената датировка на тяхното сребърно монетосечене се предполага обратно, че именно във втората четвърт на V в. пр. Хр. те са изживели най-големия разцвет на своето племенно могъщество. Подхвърлена е и идеята за вероятно по-особения статут на бисалтите след включването на териториите им в състава на Македонското царство; те не само запазват облика си на разпознаваема с името си общност, но изглежда дори и някакви военни възможности (което предполага определено ниво на племенна автономия) до времето на последния македонски цар Персей.

В раздела за *бистонците* е формулиран въпросът за насоките на одриска експанзия, довела във втората половина на V в. пр. Хр. територията на Одриското царство до Абдера, според изричното твърдение на Тукидид. Обикновено се допуска, че това е станало по протежение на Егейското крайбрежие от изток на запад; тук е предложена алтернативата да се мисли за одриско проникване на юг от Горнотракийската низина през Родопите, по протежение на търговските пътища, упоменати през IV в. в надписа от Ветрен.

В изложението за *ботиеите* е привлечено внимание върху обнародвания неотдавна ономастичен материал, произлизащ от серия надписи от Калиндоя в Мигдония, възникнала като град на ботиеите. Сред имената присъстват значителен брой разпознаваеми тракийски имена, които могат да се тълкуват било като доказателство в полза на допусканата и по-рано тракийска етническа принадлежност на самите ботиеи, било като свидетелство за присъствието на още по-стар тракийски субстрат в района, тоест за евентуална тракийска принадлежност на мигдонците.

Зад засвидетелстваното с различни форми и варианти и на различни места име на *бригите* се крият една или няколко особено енигматични групи население. Тук е анализиран и ключовият проблем за реалността и времето на миграцията на фригийците. Застъпено е мнението за локализиране на нападналите Мардоний в 492 г. пр. Хр. „бриги тракийци“ в Мигдония, и се допуска възможността (алтернативна на още няколко допустими) за свързване именно с тях на некрополите със златни маски от района на Термейския залив (Синдос и др.).

Възстановено е (на базата на един надпис от римската епоха) племенното име *бризи*, засвидетелствано у Плиний Стари и поправено в повечето издания на „Естествената история“ на бриги.

В раздела за *дентелетите* са добавени съществени нюанси в подлагания вече на обсъждане проблем за тяхната връзка с Тукидидовите лееи. Изказани са и основани на нови епиграфски открития съображения за обхвата и промените на територията на стратегия Дентелетика до създаването през II в. на градската територия на Пауталия.

Дероните са едно от най-популярните племена в Югозападна Тракия, но името им е известно единствено от монетите. В посветения им раздел са систематизирани хронологически и типологически многобройните монетни типове със съдържащи името им надписи, анепиграфните монети със същите или сродни типове, както и редките монети с типове на дероните и надписи на други издатели. Изследван е и въпросът за тегловните стандарти, по които са сечени тези монети, и са анализирани различните мнения и хипотези за локализация-

та на дероните. Към съществуващите версии е добавена и обоснована още една хипотеза – за възможното свързване на дероните с агрианите; тя намира подкрепа в анализа на монетните съкровища, към които напоследък се добави едно ново и значимо откритие с находката при Вранье в Южна Сърбия. Подкрепена е и една отдавнашна идея на Иван Маразов за обяснение на иконографията на най-популярния аверсен тип в монетосеченето на дероните: мъж в теглена от волове двуколка, чрез аналогия с мита за получаването на царската власт от легендарния фригийски цар Гордий.

Във връзка с *доберите* е формулиран проблемът за съществуването и в други случаи на градове и племена със съвпадащи имена и несъвпадаща локализация. В конкретния случай се предлага като възможно (но и напълно хипотетично) решение доберите да са били сред племената, изселили се в средата на V в. от района около планината Пангей и Долнострумската област, а градът Доберос да локализира новата им територия, вероятно в долината на Струмица.

В раздела за *едонците* ново е предположението за тяхното ранно, още преди похода на Мегабаз срещу пеонците, подчиняване от персийците, с оглед на което е преосмислена в топографски план и въпросната кампания. Хронологическият анализ на монетите на едонския цар Гетас води до извода, че вероятно именно той е стоял начело на прословутия разгром на десетте хиляди атински колонисти край Драбескос в 465 г. пр. Хр.

Във връзка с *койлалетите* е предположена и обоснована като работна хипотеза идеята за нова локализация, съответно в Разложкото поле („големите“ койлалети) и в Чепинската котловина („малките“), като се допуска с името Хемус в текста на Плиний Стари да е била обозначена Рила. В същия район се поставя и Птолемеевата стратегия Койлетика.

В раздела за *крестонците* е отделено доста място за изясняване топографията на Крестония, включително локализацията и идентификацията на градовете в областта, спорната проблематика около град Крестон, както и движението на Ксерксовата армия през района в 480 г. пр. Хр. и др.

За *лееите* е предложена локализация в Кюстендилското поле, и то най-сигурно към южния му край, между Кюстендил и Бобошево; разгледани са и проблемите, свързани с приписваните им монети с надписи ΛΑΙΑΙ; връзката на тези монети с монетите на дероните дава един страничен довод в полза на хипотезата за идентификация на последните с агрианите от изворите.

В раздела за *медите* е оспорено мнението на Борис Геров, че Петричко-Санданската котловина, завладяна навремето от Филип II, е била впоследствие откъсната от Македония и е оставала извън границите на царството и по-късно на римската провинция чак до походите на Марк Лициний Крас, когато била отново интегрирана към провинция Македония, и е подкрепена с нови доводи тезата на Димитър Дечев, че веднъж установена през IV в. пр. Хр. в южния край на Кресненското дефиле, северната граница на Македония е оставала неизменна. Нови доводи са приведени и по спорния въпрос за топографията на похода на Филип V в Тракия през 181 г. пр. Хр., като се доказва невъзможността царят да е стигнал до Стара планина и се предполага, че се е изкачил на Рила, най-вероятно на връх Мусала или може би на Мальовица, в опита си да огледа отвисоко териториите, през които планирал да поведе войските си срещу Италия. Уточнена е и датировката (в 86 г. пр. Хр.) на големия поход на меди, дарданци и скордиски в Елада, довел до ограбване и опожаряване на светилището в Делфи.

В раздела за *мигдонците* са разгледани някои от проблемите на историческата география и историческото развитие на областта, което се възстановява твърде несигурно; липсата на адекватни сведения за самите мигдонци е тълкувано в подкрепа на тезата за тяхното ранно преселение в Мала Азия. Представени са и някои от по-важните археологически находки, като е отделено специално внимание на сензационните късноархаични некрополи с богати

гробове на воители от Синдос, Агия Параскеви, Терми, Архонтико и др. и на проблемите на тяхната спорна етническа атрибуция; към съществуващите в литературата мнения, приписващи тези некрополи на македонци, тракийци или пеонци, тук са добавени като възможни алтернативни решения и бригите и ботиите. Бригийската теза е единствената от предложените, която е в състояние да обясни задоволително и аналогичните находки от Требенище край Охридското езеро, където изворите споменават друга група бриги; това обаче не е достатъчно да разреши дефинитивно проблема.

Анализът на сцената с *одомантите* в Аристофановата комедия „Ахарняни“ води до извода, че тя не се базира на реално историческо събитие. В раздела за *ореските*, издатели на няколко серии ранни сребърни монети, се предлага идеята за възможната им идентификация именно с одомантите (или алтернативно с едонците).

Оспорена е хипотезата на Никълъс Хемънд за периода на могъщество на *пеонците*, който той датира във втората половина на VI в. пр. Хр.; вместо това се предполага неговото датиране в VIII и VII в., на мястото на предположената у Хемънд илирийска експанзия по това време. Разгледани са подробно сведенията за стримонските пеонци и тяхното депортиране от Дарий I в Азия, както и енигматичното и премълчано и от изворите, и в модерната историография тяхно окончателно изселване от района около средата на V в. пр. Хр.

В раздела за *пиерите* е разгледана възможността на това племе, споменато у Херодот сред разработващите сребърните рудници на планината Пангей, да се припишат няколко появили се неотдавна монети с типовете на дероните и легенда ПШЕ.

Присъединяването на егейското крайбрежие на изток от река Нестос към римската провинция Македония при нейното създаване в 148 г. пр. Хр. неминуемо е предизвикало отдръпване на *сапейте* на север, навътре в Родопската област; изказано е предположение, че в тази епоха (II – I в. пр. Хр.) не бесите, както обикновено се твърди, а вероятно именно сапейте са били нейните основни владетели. Проследени са и откъслечните и противоречиви сведения за късната история на Сапейското царство и на застаналата начело на Одриското царство сапейска династия. Предложеното четене на името Атал вместо Садалас в един ключов пасаж на Дион Касий води до нови решения на отдавна дискутираните проблеми около събитията в третата четвърт на I в. пр. Хр. и в частност завземането на одриския престол от сапейте. Анализирани са критично и вариантите за реконструкция на стемата на сапейските царе.

В раздела за *сатрите* е разгледана възможността с тях да се свържат едни от най-изобилните и интересни емисии раннотракийски сребърни монети – тези с изображение на сатир, преследващ менада (в миналото приписвани неоснователно на мигдонския град Лете). Сатирът в случая може да се тълкува като „говорящ тип“ за необозначените с надпис издатели на тези монети.

Конкретни мнения, идеи, коментари и предположения са изказани в хода на изложението и по значителен брой други въпроси, касаещи историческото развитие на племената в Югозападна Тракия.

2. П. Делев. Филип II и залезът на „голямото“ Одриско царство в Тракия. – Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Трудове на катедрите по история и богословие 1, 1997, 7-40.

Статията разглежда съдбата на Одриското царство след смъртта на Котис I, в епохата на издигане на Македония при управлението на Филип II. Разделено на три части, Одриското царство става в края на краищата плячка на агресията на македонския цар, който присъединява значителни части от древна Тракия към подвластните си територии. Разгледани са в

критична светлина някои спорни моменти около обхвата, характера и историческото значение на македонските завоевания в Тракия.

3. **P. Delev. Observations sur le cavalier thrace. – *Pulprudeva 6, Supplementum*, 1998, 129-135.**

Статията предлага анализ на проблемите около паметниците на т. нар. „тракийски конник“, най-масово представени сред оброчните паметници от Римската императорска епоха в Тракия.

4. **П. Делев. Тракия под македонска власт. – *Jubilaeus I, Д. Дечев, София, 1998, 39-45.***

В публикацията са разгледани проблемите на налагането, характера и специфичните особености на македонската власт над някои райони на древна Тракия през IV и III в. пр. Хр.

5. **P. Delev. Proto-Hellenistic and Early Hellenistic Phenomena in Ancient Thrace. – In: *The Thracian World at the Crossroads of Civilizations (Proceedings of the 7th International Congress of Thracology, Constanta – Mangalia – Tulcea 20-26 May 1996)*, II, Bucharest, 1998, 376-384.**

Публикация на доклад, изнесен пред Седмия международен конгрес по тракология. Разгледани са принципните характеристики на елинистическата епоха и проявите в Тракия на аналогични явления в по-ранно време.

6. **A. Bozkova, P. Delev. Two Bronze Vessels from Roman Thrace with Producer Stamps. – *Archaeologia Bulgarica 3*, 1999, 2, 43-48.**

Статията съдържа публикация на два редки бронзови съда с щемпели на италиейски производители, намерени при разкопките край село Исперихово.

7. **D. Vulcheva, A. Bozhkova, P. Delev, V. Hadziangelov. The Settlement System of the 1st Millenium B. C. along the Right Bank of the Middle Nestos. – In: *Pistiros et Thasos. Structures économiques dans la péninsule Balkanique aux VIIe – IIe siècles avant J.-C.* Opole, 2000, 145-150.**

Публикацията съдържа преглед на данните за античната поселищна система през I хил. пр. Хр. в югозападната част на Гоцеделчевската котловина.

8. **P. Delev, A. Božkova, D. Valtcheva, V. Hadziangelov. Koprivlen: une agglomération thrace sur le Nestos moyen. – In: *Pistiros et Thasos. Structures économiques dans la péninsule Balkanique aux VIIe – IIe siècles avant J.-C.* Opole, 2000, 151-160.**

Предварителна публикация за резултатите от проучванията на тракийското селище край с. Копривлен, Гоцеделчевско.

9. **П. Делев. Плиний Стари (N. H. 4. 40) и тракийските племена в района на средна Места. – В: *Πύθη. Изследвания в чест на проф. Иван Маразов*. София, 2002, 273-281.**

В статията са анализирани сведенията в „Естествената история“ на Плиний Стари за племената, обитавали в древността долината на р. Места.

10. **А. Божкова, П. Делев. Копривлен и културната общност на Югозападна Тракия през VII – V в. пр. Хр. – *ИНМБ 4*, 2002 (= *Studia in honorem Ivani Karayotov*), 80-97.**

Представяйки резултатите от разкопките при с. Копривлен, Гоцеделчевско, статията анализира откритите там за първи път на българска територия масови находки на архаична

рисувана керамика на колело, поставящи селището при Копривлен в един засвидетелстван главно в по-близки до Егейското крайбрежие находки културен кръг.

-
11. P. Delev. *Some Greeks in Thrace.* – In: *Thrace and the Aegean. Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology 1, Sofia, 2002*, p. 301-309.

Доклад пред Осмия международен конгрес по тракология, в който се анализират няколко конкретни примера на гърци, оставили следа с присъствието си в древна Тракия. Чрез тези конкретни примери са разгледани някои от по-общите проблеми на трако-гръцките контакти и взаимоотношения.

-
12. A. Bozkova, P. Delev, S. Alexandrov, D. Vulcheva. *Koprivlen: A Thracian Settlement on the Middle Nestos.* – In: *Thrace and the Aegean. Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology 1, Sofia, 2002*, p. 469-484.

Колективен доклад пред Осмия международен конгрес по тракология, в който са представени резултатите от проучванията на тракийското селище при с. Копривлен в района на Средна Места.

-
13. П. Делев, А. Божкова, Д. Ботева. *Надгробни могили в землището на с. Исперихово, Пазарджишко.* – *Rhodopica 2002, 1-2*, 123-138.

Публикация на резултатите от проучванията на надгробни могили в землището на с. Исперихово, Пазарджишко.

-
14. П. Делев. *Районът на Средна Места в древността.* – В: *Копривлен, том 1. Спасителни археологически проучвания по пътя Гоце Делчев – Драма 1998-1999 г., София, 2002*, 13-28; същото на английски език: *The Middle Mesta Region in Antiquity.* – In: *Koprivlen, Volume 1. Rescue Archaeological Investigations along the Gotse Delchev – Drama Road 1998-1999, Sofia, 2002*, 13-28.

Преглед на историческите свидетелства за района на Средна Места в древността в рамките на публикацията на резултатите от археологическите проучвания при с. Копривлен.

-
15. П. Делев, Х. Попов. *Античната пътна мрежа в района на Средна Места.* – В: *Копривлен, том 1. Спасителни археологически проучвания по пътя Гоце Делчев – Драма 1998-1999 г., София, 2002*, 55-60; същото на английски език: *The Ancient Road Network in the Middle Mesta Region.* – In: *Koprivlen, Volume 1. Rescue Archaeological Investigations along the Gotse Delchev – Drama Road 1998-1999, Sofia, 2002*, 57-62.

Преглед на свидетелствата за античните пътища в района на Средна Места в рамките на публикацията на резултатите от археологическите проучвания при с. Копривлен.

-
16. П. Делев. *Археологически структури.* – В: *Копривлен, том 1. Спасителни археологически проучвания по пътя Гоце Делчев – Драма 1998-1999 г., София, 2002*, 91-101; същото на английски език: *The Archaeological Structures.* – In: *Koprivlen, Volume 1. Rescue Archaeological Investigations along the Gotse Delchev – Drama Road 1998-1999, Sofia, 2002*, 91-101.

Част от публикацията на резултатите от археологическите проучвания при с. Копривлен. Съдържа представяне на проучените археологически структури.

-
17. П. Делев. *Към историческата характеристика на селището при Копривлен.* – В: *Копривлен, том 1. Спасителни археологически проучвания по пътя Гоце Делчев – Драма*

1998-1999 г., София, 2002, 296-298; същото на английски език: *A Historical Commentary of the Settlement at Koprivlen*. – In: *Koprivlen, Volume 1. Rescue Archaeological Investigations along the Gotse Delchev – Drama Road 1998-1999, Sofia, 2002, 295-297*.

Обобщение на проблемите, поставяни от археологическите проучвания при с. Копривлен, в рамките на публикацията на техните резултати.

18. П. Делев. По някои проблеми от историята на агрианите. – *Известия на Историческия музей Кюстендил* 7, 2003, 8-12.

Преглед на историческите свидетелства за племето на агрианите. Засегнати са проблеми на историческата география, етническата атрибуция на агрианите (тракийско или пеонско племе) и тяхната историческа съдба, включително сведенията за участието на агриански контингенти в армиите на Александър Велики и елинистическите владетели.

19. П. Делев. Политиката на Филип II и Александър III спрямо гръцките градове в Тракия. – В: *Черно море между Изтока и Запада*, Варна, 2003, 105-125.

В статията е разгледан един конкретен аспект от политиката на Филип II и Александър III спрямо завладените тракийски земи: взаимоотношенията им с гръцките градове по тракийските крайбрежия.

20. P. Delev. From Corupedion towards Pydna: Thrace in the Third Century. – *Thracia* 15, 2003 (In Honour of Alexander Fol's 70th Anniversary), 107-120.

Общ преглед на историческото развитие на древна Тракия през III в. пр. Хр. Разгледани са поотделно откъслечните свидетелства за вътрешността на тракийските земи, в които се изявяват някои местни владетели и самоуправляващи се градове от полисен тип като Кабиле, и южните тракийски крайбрежия, превърнали се в ябълка на раздора между ранноелинистическите владетели.

21. П. Делев. За някои проблеми в оронимията на Югозападна Тракия. – *Известия на Историческия музей Благоевград* 3, 2003, 33-36.

Разгледани са античните свидетелства за планините в Югозападна Тракия. Обърнато е внимание на възможността в някои текстове на Страбон името Хемус да е използвано за обозначаването на планината Рила.

22. P. Delev. A Terra Cotta Statuette of Aphrodite from Ispirihovo. – In: *Von Domicia bis Drama. Gedenkschrift für Jan Lichardus*, Sofia, 2004, 271-276.

Публикация на една намерена при проучването на надгробни могили при с. Исперихово, Пазарджишко, теракотова статуетка на Афродита.

23. P. Delev. Stratifying Herodotus: Local Tribes between the Lower Axios and the Nestos. – *Thracia* 16, 2005, 105-121.

Разгледани са свидетелствата на Херодот за племенната действителност в района между долните течения на реките Аксиос и Нестос. Изведена е тезата за възможността Херодотовите сведения да се разделят в поредица от хронологически обособени групи, което е важно с оглед на проследяването на техния произход и вероятна достоверност.

24. P. Delev, H. Popov. Das antike Strassennetz im mittleren Mestagebiet. In: J. Bouzek, L. Domaradzka (eds.). *The Culture of the Thracians and their Neighbours. Proceedings of the*

International Symposium in Memory of Prof. Mieczyslaw Domaradzki with a Round Table „Archaeological Map of Bulgaria“. Oxford, 2005 (= *BAR International Series 1350*), 103-106.

Разгледани са сведенията за античната пътна мрежа в района на Средна Места.

25. П. Делев. **Зайчи връх в елинистическата укрепителна система на Кабиле.** – В: *Поселищен живот в Тракия 4*, Ямбол, 2006, 97-104.

В този публикуван текст на доклад, изнесен пред четвъртия симпозиум „Поселищен живот в Тракия“, са разгледани резултатите от сондажни проучвания на Зайчи връх, възвишението над античния град Кабиле. Разкритите структури се интерпретират като изнесена напред отбранителна кула, част от крепостните съоръжения на Филипския град. В светлината на тази хипотеза са реинтерпретирани и свидетелствата за включения в градските укрепления първи връх, за който дълго време се предполагаше, че представлява градския акропол и че там е било разположено градското светилище на Артемида Фосфорос; допускат се обратно предимно фортификационни функции.

26. P. Delev. **Philip and the Getae.** – *Jubilaeus 6*, К. и Х. Шкорпил, София, 2007, 116-123.

В статията се проследяват действията на Филип II в Североизточна Тракия около 442-439 г. пр. Хр. и неговите взаимоотношения с племенната общност на гетите.

27. P. Delev. **Tribes, Poleis and Imperial Aggression in the Lower Strymon Area in the 5th c. BC – The Evidence of Herodotus.** – *Thrace in the Graeco-Roman World. Proceedings of the 10th International Congress of Thracology*, Athens, 2007, 110-119.

В този доклад, изнесен пред X международен конгрес по тракология, се разглеждат събитията в Югозападна Тракия в епохата на Гръко-персийските войни.

28. P. Delev. **The Edonians.** – *Thracia 17 (In honorem annorum LX Cirili Yordanov)*, 2007, 85-106.

Статията е посветена на племето на едонците, едно от най-важните (но и най-загадъчни) племена в Югозападна Тракия. Разгледани са неясните проблеми на ранната история на едонците, географията на техните територии, участието им в събитията, оставили (чрез сведенията на Херодот и Тукидид) забележима следа в историята на региона. Формулирана е хипотезата, че начело на едонците в прочутата битка при Драбескос в 465 г. пр. Хр., в която те разбиват 10 000 атински колонисти, е стоял известният само по монетите си цар Гетас.

29. П. Делев. **Надгробните могили при Симеоновград, Одриското царство и тракийските племена в долината на Хеброс.** – В: *Спасителни археологически разкопки по трасето на железопътната линия Пловдив-Свиленград през 2005 г. Велико Търново, 2008*, 211-232.

Статията е част от публикацията на резултатите от проучването на две надгробни могили при Симеоновград в долината на р. Марица. Разгледани са данните за историческата съдба на региона през I хил. пр. Хр. с акцент върху Одриското царство и тракийските племена, интегрирани през V в. пр. Хр. в неговата територия.

30. П. Делев. **Филип II и Александър Велики в Северна Тракия.** – В: *Светът на гетите. Известия на Регионален исторически музей – Русе*, том 12, 2008, 5-19.

В този публикуван текст на доклад от тематична конференция са разгледани сведенията за походите на Филип II (в 339 г. пр. Хр.) и на Александър III (в 335 г. пр. Хр.) до Дунава.

31. П. Делев, А. Божкова. Археологическо обхождане в землищата на селата Микрево, Драката и Палат, община Струмяни. – В: *Известия на Регионален исторически музей Благоевград*, том 5, 2009, 66-75.

Публикация на резултати от теренни обхождания в района на Средна Струма. Съществен принос представлява установяването за първи път на находки на керамика на колело с рисувана украса от архаичната епоха в региона.

32. P. Delev. *Once More on the Thracian Strategies of Claudius Ptolemy*. – В: *Сборник в памет на професор Велизар Велков*. София, 2009, 245-253.

Статията представлява опит за доуточняване на локализацията на Птолемеевите стратегии. Нови идеи са изказани за локализацията на Бесика (между долината на Горна Струма и западната част на Горнотракийската низина, северно от Рила и Родопите) и на Койлетика (в Разложката и Чепинската котловина).

33. П. Делев. Някои проблеми на етнонимията в Централна и Югоизточна Тракия. – В: *Югоизточна България през II-I хилядолетие пр. Хр.* Варна, 2010, 96-111.

В статията са разгледани сведенията за племената в Югоизточна Тракия и Горнотракийската низина. Установяват се три хронологически разграничени пласта сведения, в които фигурират коренно променени етноними.

34. П. Делев. Тракийското племе на одомантите. – В: *Mediaevalia. Специално издание. Сборник в памет на доц. д-р Георги Сотиров (1946-1998)*. София, 2011, 171-191.

Статията разглежда историческите свидетелства за едно от мощните племена в Югозападна Тракия – одомантите.

35. П. Делев. Древният свят и Тракия. – В: *Българска национална история. Том 1. Българските земи през древността*. Абагар, Велико Търново, 2011, 511-906.

В тази публикация с монографичен обем се разглеждат взаимоотношенията на древна Тракия с други страни и народи на древния свят, с които тя по един или друг начин е поддържала исторически контакти и взаимоотношения – древна Елада, Ахеменидска Персия, Македония, Илирия, Скития, келтите, Мала Азия, елинистическите монархии, древният Рим.

36. А. Божкова, П. Делев. Отново за керамиката с рисувана геометрична украса от Югозападна България. – *Археология* 52, 2011, кн. 2, 17-24 (съавтор, с А. Божкова).

В статията се разглеждат находките на рисувана керамика от архаичната епоха в долините на Места и Струма и тяхното място в една разпространена главно на територията на днешна Северна Гърция културна група.

37. П. Делев. За тегловните стандарти на тежките сребърни монети на дероните. – In: *ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΘΑΣΙΩΝ*. Изследвания в чест на Иля Прокопов от приятелите и учениците му по случай неговата 60-годишнина. Велико Търново, 2012, 61-72.

В статията са разгледани проблемите за тегловните стандарти, по които са сечени най-едрият раннотракийски сребърни монети – тези на дероните.

38. P. Delev. A Roman general on the Danube: L. Scipio and his war on the Scordisci. – In: M. Hauser et al. (eds.). *Actes du Symposium international Le Livre. La Roumanie. L'Europe. 4ème*

édition, 20-23 septembre 2011, Tome III, Bucarest 2012, Editura Biblioteca Bucureștilor, 431-444 (= № 41).

В този публикуван доклад се разглеждат събития от епохата на Първата Митридатова война, като се уточняват някои хронологически и фактологически детайли.

39. P. Delev. Getae. – In: R. S. Bagnall et all. (eds.). *The Encyclopaedia of Ancient History*. Blackwell, 1912, 2911-2912.

Кратка енциклопедична статия за гетите в едно престижно издание с международен авторски колектив.

40. П. Делев. Тракийските беси. *The Thracian Bessi*. – *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“*, Исторически факултет, т. 100, 2012, 6-65 (паралелен текст на български и английски език).

Статията разглежда сведенията за историята на една от най-популярните племенни групи в древна Тракия – бесите. В противовес на разпространеното мнение, локализиращо бесите в Родопската област, внимателният анализ на сведенията в историческите извори ги поставя основно в район на север от Рила и Родопите, простиращ се от долината на Горна Струма на запад до западните покрайнини на Горнотракийската низина на изток. Разглежда се и възможността за локализация на беското светилище на Дионис в пределите на Северозападните Родопи.

41. P. Delev. The burning of the temple at Delphi, the Roman governor L. Scipio and the rout of the Scordisci. – In: A. Rufin-Solas (ed.). *Armées grecques et romaines dans le nord des Balkans. Conflicts et integration des communautés guerrières*. Gdansk – Torun 2013 (= *Akanthina* 7), 91-103 (= № 38).

Статията разглежда събития от епохата на Първата Митридатова война, включително нападението на меди, дарданци и скордиски в Делфи, което е датирано в 86 г. пр. Хр.

42. П. Делев. За дентелетите и стратегия Дентелетика. – В: *Сборник в памет на академик Димитър Димитров*, София, 2013, 368-378.

Статията разглежда свидетелствата за историята на дентелетите и за стратегия Дентелетика, преминала през различни формати, за да се трансформира в края на краищата в градска територия на Пауталия.

43. P. Delev. Thrace from the Assassination of Kotys I to Korupedium (360-281 BCE). – In: *A Companion to Ancient Thrace*, Blackwell (под печат).

Синтезен преглед на историческите събития в древна Тракия от смъртта на Котис I до тази на Лизимах.

44. P. Delev. From Korupedium to the beginning of the Third Mithridatic War (281 – 73 BCE). – In: *A Companion to Ancient Thrace*, Blackwell (под печат).

Синтезен преглед на историческите събития в древна Тракия от битката при Корупедион до началото на Третата Митридатова война.

Забележка: публикации №№ 18, 28, 34, 37, 40, 42 включват текстове, използвани с несъществуващи промени в хабилитационния труд (№ 1).